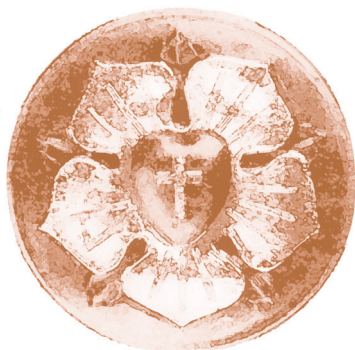

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: ASKELADDEN OG DEN MÅLSTYRTE KIRKEN

ARTIKLER OG INNLEGG

EVANGELIET OG VÅRT
SAMFUNNSENKASJEMENT
ET APROPOS

HVORFOR ER IKKE MF TIL
Å KJENNE IGJEN?

SORG UTEN BLOMSTER

PRESSEMELDING

MÅNEDENS SALME SØNDAGSTEKSTEN

PINSEDAG

2. PINSEDAG

TREEININGSSUNDAG

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

ASKELOADDEN OG DEN MÅLSTYRTE KIRKEN

I disse dager føres det utviklingssamtaler om den lokale trosopplæringen rundt om i det ganske land. På bakgrunn av rapporteringen som er gjort ut fra menighetenes planverk og oppslutning, blir det foretatt analyser og modellert strategier for å sikre at alle døyte nås med opplæring i den kristne tro og kjennskap til kirkens liv. Målet er selvsagt at flest mulig skal få oppleve seg som lemmer på kirkekroppen, sammenvevd med Kristus.

For mange både innenfor og på siden av kirken er dette arbeidet med rapportering og plan- og strategiarbeid basert på målstyringsprinsipper selve kron-eksempelet på byråkratisering av kirken, en byråkratisering som stjeler de ansattes timer og plasserer dem ved pc og på kontor i stedet for å være ute blant menneskene.

Og det kunne det jo selvsagt vært, hvis de som driver med dette, var mennesker som så rapportering og planarbeid som den høyeste lykke, som forble der inne på kontoret med pc-en sin. Jeg har ikke møtt noen av dem så langt. Derimot møter jeg engasjerte frivillige, undervisningsansatte, kirkemusikere, diakoner og prester som bruker hjertet, troen, kvelder, netter og helger sammen med barn og unge, og som er opptatt av å formidle evangeliet inn i menneskers liv. Jeg må tilstå at jeg har vært av dem som har okket meg over å måtte bruke tid på å rapportere og analysere når det var så mange viktigere ting å gjøre! Men takk og lov for at jeg og vi som driver med utvikling av lokal trosopplæring, blir holdt fast i

dette! Med kompetente og vennlige medvandrere på regionalt og nasjonalt nivå i kirken vår får vi hjelp til å stikke fingeren i jorda og se på hvor vi er, løfte blikket og se etter hvor vi skal, og til og med supplering av verktøy til å komme oss videre. Vi blir sett, anerkjent og utfordret. Stadig flere får muligheten til å bli nådd med evangeliet.

Er dette en gjeng på lokalt, regionalt og nasjonalt plan, som har gjort seg til statsbyråkrater og driver med eller formidler noe annet eller på siden av det som er kirkens liv og lære? Tja, når ikke "staten" engang gjør det, men i trosopplæringsprosjektene første blomstrende (og noe viltvoksende) år etterspurte "mer Jesus", slik daværende kirkeminister Rigmor Aaserud gjorde, vil jeg si at den faren er lite overhengende.

Jeg vil heller si at det som skjer både i rapportering, i analyser og i plan- og strategilegging, handler om å tegne kartet for det store oppdraget som Jesus selv har gitt oss i dåps- og misjonsbefalingen: Gå og gjør alle folkeslag til disipler, og døy, og lær å holde! Og skal en vite hvor en skal gå, er det ikke av veien med et kart som kan forhindre at en virrer rundt i ring, eller kommer seg opp av grøfta hvis en har vært så uheldig å havne der. Noen vil kanskje kalle dette en romantisering av et statlig målstyringstyranni der kirken selger sin sjel for å øke kundetilstrømmingen og få mer penger i kassa. Men hva slags og hvem sine interesser skulle det tjene? Grunnen til at jeg spør, er ikke at jeg ikke mener at det alltid er viktig å reflektere over hvordan en driver,

Målet er at flest mulig skal få oppleve seg som lemmer på kirkekroppen, sammenvevd med Kristus

og hva en driver på med – spørsmål som: Holder vi på med det som er å være kirke? Lytter vi etter Guds vilje? Legger vi til rette for kirkens kall til å være lys og salt i verden? Men slik jeg opplever det, er faktisk den refleksjonen som skjer over tall og analyser, samtaler og strategier en gang i året, en hjelp til akkurat det, å stille de viktige spørsmålene, å reflektere sammen over hva og hvem vi er som kirke i et lokalsamfunn, i storsamfunnet, i verden. Og det hjelper oss med å finne veien videre.

Jan Inge Sørbø, professor ved Høgskulen i Volda kommenterer Den norske kirke og hvor vi er på vei, i et lengre intervju med Eskil Skjeldal i Dag og Tid den 10. april i år og sier: ”Vi treng munkar som sit på eit nes og syng salmar heile døgeret utan å fylle ut eit einaste skjema. I gamle dagar var det ei arbeidsdeling i kloster; *ora et labora*, bøn og arbeid. Men arbeidet var ikkje å fylle ut skjema, det var å dyrke marka og hjelpe dei sjuke.”

Det er flott med munkar. Nonner også. Klos-tervesenet har betydd og betyr mye også som en kraft i utviklingen av kirken og samfunnet verden over. Men for noen av oss gjøres kanskje den dyrkinga av marka ved å telle og reflektere, og ved å planlegge utvidelser og nybrott gjennom plan-verk og strategier, for så å gå og gjøre tjeneste ut

fra der åkeren ligger. I de arbeidslagene jeg har vært en del av, har det jammen også vært bredt både ofte og inderlig og ganske så uavlatelig for liv og vekst og tro og tilhørighet og alle andre gode ting. Og siden jeg bruker trosopplæringen som et godt eksempel: Nettopp gjennom trosopplæringens systematiske oppbygning av bred-detiltak har vi kommet i kontakt med barn og unge og familier vi ellers ikke ville hatt en arena for å møte, noe som har gitt muligheten for et diakonalt nærvær for eksempel.

Kirken finner sin vei ut fra Jesu innstiftelse og befaling, og formes av verdens behov. Det har den alltid gjort, og det vil den forhåpentligvis fortsette å gjøre så lenge

denne verden står. Jeg tror ikke de statlige målstyringsprinsipper er **det** saliggjørende for kirken, virkelig ikke. Men som Espen Askeladd tenker jeg at vi kan benytte oss av de verktøy som ligger der for oss på veien, når de kan hjelpe oss med både å lytte, å elske, å utruste og å tjene. Og min erfaring er: Det kan de faktisk.

Legger vi til rette for kirkens kall til å være lys og salt i verden?

.....
HEGE E. FAGERMOEN
HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

EVANGELIET OG VÅRT SAMFUNNSENKASJEMENT – ET APROPOS

AV OLE CHR. M. KVARME
OLE.CHRISTIAN.KVARME@KIRKEN.NO

I en bok om pave Frans sammenfatter den italienske historieprofessoren Andrea Riccardi fremstillingen med en enkel formulering, med det som er grunnleggende for denne paven: ”En manns helligelse, en kvinnes omvendelse, troen til de mange i et fellesskap uten grenser – det er en virkelighet som trenger seg inn i historiens dybde, ryster dens overflater og fyller den med overraskelser.”

Etter vårens bispemøte har det vært en omfattende debatt om kirkens samfunnsengasjement. Diskusjonen har særlig handlet om hvor langt kirken og dens representanter kan gå med ytringer i politiske spørsmål. Et sideblikk til pave Frans og det lederskap han har gitt til den katolske kirke, kan også gi oss impulser med hensyn til vår kirkes samfunnsengasjement og til nevnte debatt. Her vil jeg gi noen få glimt fra Riccardis bok, *”Kirkens krise og fremtid”* og la disse glimt munne ut i noen kommentarer til vår kontekst.

Jorge Maria Bergoglio er argentiner og jesuitt. Denne 78-årige mannen brakte med seg friske øyne da han kom til Roma, fra et liv med evangeliet blant fattige i Buenos Aires, fra et pluralistisk samfunn med megabyer og som representant for den sørlige halvkule der den kristne kirke i dag er i vekst. Slik han var som erkebiskop og kardinal i Argentina, kom han til Vatikanet, uten en formulert strategiplan, men med en drøm for kirken og verden. Slik han enkelt sa det til folkemengden på Petersplassen etter at han var valgt: ”La oss gå sammen! La oss be for hverandre!”

KRISE - I KIRKE OG SAMFUNN

I møte med krisen i Den romersk-katolske Kirke og for den kristne kirke i allmennhet er pave Frans ikke pessimist. Han er realist og bærer håpet med seg. Det er for lengst slutt på den konstantinske æra, og det finnes ikke noen gyllen tidsalder i den kristne kirkes historie. På sett og vis er det alltid krise. Kirkens krise er samfunnets krise, krisen og krisene i menneskers liv.

Paven ser også kirkens krise i en tiltagende ”kirkelig verdslighet” med karrierementalitet, vekt på det ytre og fokus på effektivitet og organisasjon. Denne mentalitet gir lite rom for fattige. Den gir lite tid for mennesker. Den blir lett institusjons- og systemorientert i stedet for å ha sin fokus på selve livet. Samtidig retter han søkelyset mot kirkens krise både i politisering av troen og i ideologisering av det kirkelige liv. Selv har han bidratt til å bryte gjennom motsetningene mellom frigjøringssteologer og kirkens ledelse, mellom progressive og konservative i det romersk-katolske Latin-Amerika.

KIRKENS HÅP – I LYS AV KORSET

I møte med krisen, både i kirke og i samfunn, vil Frans fremfor alt løfte og synliggjøre håpet og forventningen til fremtiden – et håp som er forankret i bønn og bibel, og som utfolder seg i møte med mennesker og dialog.

Fraværet av håp både i Latin-Amerika og i Europa møter han med fokus på profetiens nødvendighet, den bibelske profeti som uttrykk for Guds *pathos* – Guds sympati med menneskene. Det er denne Guds *pathos*, personifisert i Jesus Kristus, som skal formidles i ord og

gjerning på gatene, i vennskap med fattige, blant folket. Det handler ikke om et nytt reformprogram, men om evangelisk liv: ”Det viktige er ikke våre strategier, men Jesus Kristus og at vi lar oss lede av ham.”

Dette innebærer for paven et oppgjør med kirkelig narsissisme, en prestefiksert kirke, en kirke som er seg selv nok. Vårt kall som kristne er å gå mennesker i møte med åpne hjerter. Det er noe annet og atskillig mer enn kulturell, ideologisk eller politisk tilpasning. Det handler om å møte mennesker i dagens hete og nattens mørke i lys av korset.

KIRKE MED OG FOR FATTIGE

I dette møtet skapes vennskap, og Frans er særlig opptatt av møtet med og mellom fattige, av vennskap med fattige. I nattverdfeiringen skal det bli tydelig at ”de fattige er en del av vår familie”. Det var derfor ikke tilfeldig at jesuitten Bergoglio tok Frans som pavenavn, den første i paverekken med dette navnet. Han begrunnet det med Frans av Assisi som de fattiges representant, som en fredens mann og en som elsker og vil bevare det som er skapt.

Men Frans av Assisi som forbilde viser også at fattigdom som eksempel og valg ikke handler om askese, men om enkelhet og å dele menneskenes liv og kår. Troskap mot evangeliet er kjærlighet til fattige, og ut av dette vokser ”fellesskapets spiritualitet”. Han sier: ”Bønnens vei ... er å tre ut av seg selv.” Da kommer også gleden; der ligger gleden.

Jorge Maria Bergoglio har også vært opptatt av storbyene og av globaliseringen – positivt med tanke på byen som fellesskap og Guds nærvær i byen med dens mange motsigelser, og samtidig kritisk til storbyens fragmentering av fellesskap og dens fokus på forbruk og profit som bærende verdier. Derfor taler han også om ”likegyldighetens globalisering” i relativismens kjølvann. Han spør: Ber vi for byene slik Abraham gjorde, eller klager vi som Jona? Vårt oppdrag og kall er ”å bebo jorden med håp”.

ET EVANGELISK SAMFUNNSENGASJEMENT

Ett tema med stadig variasjon går igjen i Riccardis bok, i pavens egne skrifter og opptrædener² og blir sittende igjen: Pavens fokus på det enkle evangelium og nærhet til menneskene. Enhet med Jesus Kristus innebærer enkel barmhjertighet og solidaritet med fattige. Det er også noe grunnleggende paulinsk (og luthersk?) når paven betoner Ordets og forkynnelse sentrale rolle, og at menneskets ære og stolthet kommer til uttrykk i bekjennelsen ”Jeg er en synder” og i oppreisningen som skjer i møte med Jesus Kristus.

For meg gir disse glimt fra pave Frans en påminnelse og fornyet bevissthet om faren ved å lage et skille mellom kirkens kjerneoppdrag som formidler av evangeliet i ord og gjerning (forkynnelse og diakoni) og dens samfunnsengasjement. Når dette holdes sammen, gir det frimodighet til fokus på kjerneoppdraget og samtidig retning til kirkens deltakelse i samfunnsdebatten.

1. Kjernen i den kristne kirkes bidrag til å forme menneskers liv, fellesskap og samfunn ligger i forankringen i og formidlingen av nåden i Jesus Kristus. Den innebærer tilgivelse og oppreisning for den enkelte og en ny begynnelse til liv i fellesskap. Det er denne nåde som får rom hver gang vi feirer gudstjeneste, i ethvert møte mellom mennesker og blant mennesker der Kristus er nær.

2. Møtet med Jesus Kristus er samtidig et kall til å følge ham, ikke alene, men i det fellesskap der han er det samlende midtpunkt. Denne samling er også et kall til oppbrudd – med barmhjertighetens nærhet til medmennesker og miljø. Det innebærer konkrete vennskap med fattige og lidende, en tro som uttrykkes gjennom handling og livspraksis.

Vi må aldri miste av syne at det er denne nærhet til Jesus Kristus og til mennesker som alltid vil være kjernen i kirkens bidrag til samfunnets utvikling – eller som Riccardi formulerer det: Til den ”virkelighet som trenger seg inn i historiens dybde, ryster dens overflater og fyller den med overraskelser”. Det er en virkelighet som

samtidig peker ut over seg selv og frem til det evige Guds rike.

EVANGELIUM OG ETIKK

3. Dette innebærer at vi også må stille spørsmål ved tendensen til å skille mellom evangeliet og kristen bekjennelse på den ene siden og etikk og allmenne verdier på den andre. Det kan lett føre til at evangeliet og bekjennelsen plasseres og isoleres i det kirkelige rom, mens etikken og verdiene hører hjemme i den samfunnsmessige kontekst. Et slikt skille kan være besnærende i et samfunn som i stigende grad preges av et religiøst og samfunnsmessig mangfold, og som trenger felles grunnleggende verdier. Konsekvensen kan imidlertid bli at kristen tro og etikk som etterfølgelse i daglig liv og i møte med omgivelsene, svekkes eller pulveriseres.

4. I forlengelsen av påpekningene som pave Frans foretar hva angår krisen i den verdensvide romersk-katolske kirke, kan det også påpekes at lignende tendenser sees i vår kirke: Fokus på egen organisasjon og interne prosesser med en tiltagende byråkratisering av det kirkelige fellesskap. Det som da kan glippe, er både tid til og konsentrasjon om nærvær i menneskers liv og en etterfølgelse der tro blir til konkret handling i møte med medmennesker.

5. Pave Frans påpeker også en tiltagende politisering av troen og ideologisering av det kirkelige liv. Skal så kirken og dens representanter ikke ytre seg i det offentlige rom i politiske spørsmål, i anliggender som griper inn i menneskers liv og

fellesskap? Jo, naturligvis, og nevnte pave er ikke bare et fremragende eksempel på en som nettopp ytrer seg, men også på hvordan det kan skje.

Både nåden i Jesus Kristus og kallet til etterfølgelse innebærer et verdsett som er radikalt i sin solidaritet med fattige og med skaperverket så vel som i sin fokus på menneskets verd. Det er også radikalt i sin protest mot forbruk og profitt som bærende verdier. Når så kirkens ledelse og representanter med dette utgangspunkt går inn i samfunnsdebatten, er det avgjørende at deres ytringer er styrt av evangeliet og gjenspeiler den evangeliske tro som vil forme liv og fellesskap. Da blir ikke spørsmålet hvor langt man kan gå med slike ytringer, men om de er forankret i denne tro og kristen livspraksis.

---

¹ Andrea Riccardi, *Franziskus. Papst der Überraschungen. Krise und Zukunft der Kirche*, Echter Verlag, Würzburg 2014.

² Pavens forfatterskap og litteraturen om denne paven er omfattende. Her nevnes noen få titler: *The Light of Faith: Lumen Fidei*. Libreria Editrice Vaticana 2013; *The Joy of the Gospel: Evangelii Gaudium*. Libreria Editrice Vaticana 2014; *The Church of Mercy*. Loyola Press, Chicago 2014; *New Beginning, New Hope*. Words of Pope Francis Holy Week through Pentecost. Libreria Editrice Vaticana – Huntington, USA 2014; *On Heaven and Earth*, Jorge Maria Bergoglio i samtale med rabbiner Abraham Skorka, Bloomsbury, London 2013 (spansk utgave 2010).

HVORFOR ER IKKE MF TIL Å KJENNE IGJEN?

INNLEGG PÅ PENSJONISTTREFFET PÅ MF 16.03.15

AV TORLEIV AUSTAD
TORLEIV.AUSTAD@MF.NO

1. TEMAVALGET

Temaet for dette innlegget er formulert av komiteén som har ansvaret for pensjonisttreffet på MF, som finner sted en gang i semesteret. Bakgrunnen for temavalget var et intervju med Per Lønning i *Vårt Land* 26. oktober 2014. Han uttalte da:

Mitt gamle Menighetsfakultet; jeg har vanskelig for å kjenne det igjen. Det labber diverse mil foran meg. De har blitt så opptatt av å kjæle for det som er ”in” i tiden. Det var så menn andre tider da jeg selv med bulder og brak ble avvist som ny lærer ved Menighetsfakultetet. De syntes jeg var for liberal.

Det Lønning sier her, kom på slutten av en to tre måneders ganske heftig debatt om fakultetet i aviser, blader og radio. Debatten ble utløst ved en kronikk i *Vårt Land* av Misjonssambandets informasjonssjef Espen Ottosen under tittelen ”MFs farvel til Bibelens autoritet”. Rektor og enkelte andre av lærerne ved fakultetet måtte forholde seg til en rekke bekymringsmeldinger, selv om det også var enkelte som offentlig ga uttrykk for sin støtte til utviklingen ved MF. Debatten viste i alle fall at mange i kirken ikke er likegyldige til MF. Det skal vi være takknemlige for. Spørsmålet er hvordan en besvarer utfordringene.

Da jeg ble spurt om å holde dette innlegget, stilte jeg én betingelse: Rektor måtte være til stede – for å kunne supplere og korrigere meg og for å kunne høre hva som sies i samtalen.

La meg legge til at jeg i dag ser på MF med to øyne. Med det ene øyet observerer jeg fakultetet innenfra, og med det andre øyet iakttar jeg som

pensjonist institusjonen utenfra.

2. STRUKTURELLE FORANDRINGER

Det er hevet over tvil at MF har forandret seg gjennom årene. De første 65 årene besto forandringene først og fremst i at lærerne hadde forskjellig teologisk profil. I dogmatikkundervisningen omkring midten av forrige århundre ble dette særlig tydelig ved overgangen fra *Ole Hallesbys erfaringssteologi* til *Leiv Aalens konfesjonelle lutherdom*. Det var også et langt sprang fra *Hallesbys kristelige sedelære* (1928) til *John Nomes skapelsesteologiske tilnærming til etikken* på 1950- og 1960-tallet. Generasjonen etter – med Edvin Larsson, Ivar Asheim og Magne Sæbø i spissen – flyttet aksentene videre, samtidig som de tok vare på MFs tradisjonelle teologiske og kirkelige profil.

Gjennom årene har det også vært *visse personlige spenninger* mellom enkelte av lærerne. Forholdet mellom Ole Hallesby og Karl Vold var ikke alltid like greit, og uenigheten i skriftsyn og kirkesyn mellom Leiv Aalen og Carl Fr. Wisløff var vel kjent.

Jeg nevner dette for at vi ikke skal idyllisere MFs første 50–60 år og falle for fristelsen til å hevde at intern spennvidde og uenighet mellom lærere er av ny dato.

Omtrent samtidig med innflyttingen i *nytt bygg* i 1972, fikk fakultetet statsstøtte og kunne utvide lærerstaben. I min studietid på 50- og 60-tallet var det 8–10 lærere og 4 i administrasjonen. I dag er det nærmere 100 ansatte ved fakultetet. Det sier seg selv at miljøet er blitt *mer mangfoldig*. Fagporteføljen er også betydelig utvidet. *Sam-*

funnsfag er etablert, og studenttilgangen der er ganske stor. Det er mulig å utdanne seg til lektor på MF (bachelor 3 år; master 2 år). *Religionsvitenskap* har fått større plass. En rekke nye studieprogrammer av ulik lengde er etablert (Jfr. oversikten over studietilbudene i siste nummer av *Lys og Liv*). For tiden er det 1200 studenter ved MF. Men bare om lag 10 % (122 studenter) tar profesjonsstudiet i teologi, som er innrettet på prestetjenesten. Selv om det er flere som studerer teologi i andre programmer, gir det lave antall studenter som forbereder seg til preste-tjenesten, grunn til bekymring. Høsten 2014 var det ingen som tok det avsluttende semester i praktisk teologi. Vårens kull begynte med 23 studenter, 11 kvinner og 12 menn. Det er det største avsluttende kull på ti år. Like fullt er rekrutteringen til prestetjenesten en alvorlig hopepine for vår kirke.

Det har vært en lang og smertefull prosess for MF å få hånd om egen studieordning. Endringer i studieplanene måtte godkjennes av departementet, og der brukte en som regel Universitetet i Oslo som sakkyndig organ. Det var ikke lett å få gjennomslag for reformer i studieordningen.

Som leder av Studentutvalget i 1958–59 var jeg med på nedleggelsen av de to teologiske fakulteters felles studieordningskomité etter 10 års eksistens. Ingenting av det som var blitt diskutert i komitéen gjennom disse årene, hadde nedfelt seg skriftlig. Jeg husker professor Einar Mollands replikk ved nedleggelsen av komitéen: ”Dette er pinlig.” For meg som student var det en selsom opplevelse.

Som første private høyskole fikk MF egen doktorgradsordning i 1990. Den første doktordisputas fant sted i 1991. Fram til i dag (mars 2015) er det 82 som har tatt doktorgraden på MF. I løpet av årets to første måneder har vi hatt fire disputaser, og flere kommer. For tiden er det ca. 60 i doktorgradsprogrammet. Av disse er om lag 20 ansatt som stipendiater ved MF. Det betyr at lærerne bruker mye tid på veiledning av doktorander.

Lov om private høyskoler av 1986 var et viktig skritt på veien for å trygge og utvide MFs eksistens. Men den radikale forandringen inn-

trådte da vi fikk *Lov om universiteter og høyskoler*, som trådte i kraft 1. august 2005. Det er en felles lov for statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner. Loven var et ledd i den såkalte kvalitetsreformen for høyere utdanning. For MF var det av stor betydning at private høyere utdanningsinstitusjoner nå var omfattet av samme lov som de statlige institusjonene. Det ga oss en annen trygghet i universitets- og høyskole-systemet enn tidligere, men uten å nå det samme økonomiske nivå som de statlige forsknings- og utdanningsinstitusjonene har.

Den nye loven medførte en rekke endringer i MFs egen organisasjon. I loven står det blant annet at ”rektor skal være daglig leder for institusjonens faglige og administrative virksomhet”. Styret ved den enkelte institusjon avgjør om rektor skal rekrutteres ved internt valg eller gjennom ansettelse. MF har nå ansatt sin rektor.

MF er blitt akkreditert som *vitenskapelig høyskole*. Med denne status er fakultetet anerkjent som forsknings- og utdanningsinstitusjon på høyeste nivå. Det betyr blant annet at fakultetet selv kan legge opp egne studieløp og studieprogrammer *innenfor sitt kompetanseområde*. Som første private utdanningsinstitusjon ble MF medlem av *Universitets- og Høyskolerådet* (UHR). MFs rektor, Vidar Haanes, er i dag innvalgt i styret for UHR og er første styremedlem fra en privat høyskole. Han er en god representant for MF både i nasjonale og internasjonale akademiske fore.

Internt har fakultetets nye status medført betydelige organisatoriske endringer. *Forstanderskapets* funksjoner er redusert. Styret er nå *øverste styringsorgan* og har 12 medlemmer: 6 eksterne, valgt av Forstanderskapet, 3 medlemmer valgt av de vitenskapelig ansatte på huset, 1 medlem valgt av de administrativt ansatte og 2 studenter. Rektor er styrets sekretær. Tidligere hadde styret *en ren eksternt sammensetning*. Det førte til at fakultetet til daglig ble ledet av personer med svært ulikt kjennskap til det akademiske liv. Ved valg til styremedlemmer var det gjerne grupperinger i Forstanderskapet som stakk hodene sammen i hemmelighet for å få sine egne inn i styret. Det er ikke en praksis vi ønsker å vende

tilbake til. I visse saker kunne det oppstå brytninger om ansvarsfordelingen mellom styret og Lærerrådet.

Som følge av de organisatoriske endringene ved fakultetet er *Lærerrådet nedlagt*. Tidligere hadde en et noe finurlig hierarki med tre fora: Lærerrådet (som besto av de vitenskapelig ansatte), det engere Lærerråd (som besto av professor, dosenter og rektor) og det engeste Lærerråd (som besto av professorene). En av grunnene til at Lærerrådet ble nedlagt, skyldtes utvidelsen av fagkretsen til også å omfatte ikke-teologiske fag. Det er ansatt lærere i disse fagene, som ikke var teologer.

Følgen er blitt at det i dag er *rektor som offentlig uttaler seg om fakultetets teologiske og kirkelige vurderinger*. Han er imidlertid avhengig av samarbeid med kolleger i *lærespørsmål*. I Grunnreglene § 6 heter det: ”Uttalelser i læresaker og i spørsmål av læremessig betydning for Den norske kirkes gudstjeneste og øvrige virksomhet avgis av et teologisk utvalg nedsatt av rektor. Medlemmer av utvalget må være fast ansatte lærere og medlemmer av Den norske kirke.” Rektor har myndighet til å redigere slike utvalgsuttalelser. Det er ingen tvil om at rektor på denne måten er den som *utad* tegner fakultetets teologiske og kirkelige profil. Det er en krevende og utsatt posisjon.

De organisatoriske forandringene de siste 10–15 årene har plassert MF på linje med universitetene og de statlige vitenskapelige høyskolene. I akademiske kretser nyter nok fakultetet i dag større faglig respekt enn før.

3. TEOLOGISKE ENDRINGER?

Men hva betyr disse forandringene for MFs teologiske og kirkelige profil? Fakultetet er blitt til for å utdanne teologer og prester for Den norske kirke. Det var opprinnelig en strengt *luthersk institusjon*. Det konfesjonelle båndet ble løsere da ikke-lutherske studenter i siste del av 1960-årene fikk adgang til å ta kristendom ved Instituttet. Tidlig på 70-tallet fikk ikke-lutheranere adgang til å ta teologisk embetseksamen her. Men da fakultetet ved overgangen til det 21. århundre aksepterte at en lærer som

konverterte til Den romersk-katolske Kirke, kunne fortsette som lærer, var en barriere brutt. Siden har noen få andre lærere konvertert uten at de er blitt oppsagt. Men undervisningsoppgavene kan være blitt endret. Også ikke-lutheranere er blitt ansatt som lærere: en pinsevenn, en metodist og en katolikk. Blant fakulteters stipendiater er det flere ikke-lutheranere.

Det har vakt oppsikt i *økumeniske* kretser at et evangelisk-luthersk fakultet samarbeider med andre kirkesamfunn om utdanning av deres egne studenter. I enkelte fag, først og fremst i tros lære, gis det periodevis undervisning i romersk-katolsk, i metodistisk og i pentekostal teologi – ja, det er også etablert samarbeid med Frelsesarmeen om utdanning av frelsesoffiserer. I de fagene hvor den konfesjonelle profilen er særlig tydelig, har de nevnte kirkesamfunn lærere fra egne rekker til å stå for undervisningen. Ser en denne forandringen i forhold til Leiv Aalens konfesjonalisme, er den stor.

Like fullt forstår MF seg som et *evangelisk-luthersk fakultet*, slik det fremgår av Grunnreglenes § 1. Selv om en er åpen for å ansette enkelte ikke-lutherske lærere, har en ikke villet definere MF som et interkonfesjonelt fakultet. Det er godt. Fakultetet vil fortsatt være en kirkelig institusjon basert på *Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse*. Så lenge de ikke-lutherske lærerne er i klart mindretall, er ikke dette noe stort problem, sies det. Men skulle det skje at de best kvalifiserte søkerne til lærerstillinger over flere år vil være ikke-lutheranere, kan det komme en ny diskusjon om fakultetets konfesjonelle basis.

Også prosedyren for ansettelse av lærere har endret seg. I NOKUT-komiteén som vurderte MFs søknad om å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole, ble fakultetet kritisert for ikke å utlyse alle vitenskapelige stillinger. Etter en viss debatt internt valgte fakultetet å *oppgi kallellesordningen* som normalordning og også utlyse toppstillingene, professoratene, selv om det i ekstraordinære tilfeller er mulig å kalle en lærer uten å utlyse stillingen. Utlysning av stillinger har medført at fakultetet har fått søkere både fra innland og utland, som en knapt kjente. Søkerne

bedømmes av en faglig komité, oppnevnt av rektor etter samråd med den aktuelle fagseksjon. I noen tilfeller innbys aktuelle søkere til å holde en prøveforelesning som gir et visst grunnlag for å vurdere deres pedagogiske evner. Fakultetet har et innstillingsråd som innstiller overfor styret, som ansetter. At stillinger lyses ledig, betyr at en rekke av søkerne ikke har MF-bakgrunn og kanskje ikke kjenner fakultetets historie og tradisjon. Av de siste 14–15 ansettelse er det visstnok 10 som har sin grunnutdannelse fra andre institusjoner. Alt i alt bidrar dette til et større faglig mangfold, og det kan være fruktbart. Men det reiser også spørsmål om hvor sterk *MF-bevissheten* nå er blant de ansatte.

Fjorårets debatt om MF startet som en debatt om *bibelsynet*. Men det kan diskuteres om denne del av debatten ga oss dypere innsikt i arbeidet med bibeltekstene. La det i alle fall være klart at MF fra begynnelsen av har fastholdt betydningen av *historisk-kritisk bibelforskning*, uten dermed å gå god for enhver teologisk skoleretning som påberoper seg å være historisk-kritisk. Når nå MF anklages for ikke lenger å ha rom for et konservativt bibelsyn, er det en unyansert kritikk som det er vanskelig å forholde seg til. Det har alltid vært plass for noe ulike bibelsyn blant fakultetets lærere.

I debatten ble det også reist spørsmål ved enkelte *læreransettelser*. Det er forhold jeg synes det er vanskelig å kommentere – av den enkle grunn at jeg har mangelfullt kjennskap til hvem som har søkt, og hva den enkelte søker har sagt og forpliktet seg til i samtale med rektor. Men jeg skjønner at *uthysningsteksten* er viktig. Som regel står det der at den som ansettes, må forplikte seg til å være lojal mot fakultetets målsetting og teologiske profil. Hva dette innebærer i de enkelte ansettelsessaker, er det bare innstillingsrådet, rektor og styret som kan svare for.

Jeg må nøye meg med et par spørsmål:

At en lærer i samfunnsfag og religionsvitenskap må være spesialist innen sitt fagområde, er opplagt. Men som vitenskapelig ansatt ved et fakultet som har en teologisk-kirkelig basis og profil, er det nærliggende å spørre om det forventes at en også må kunne svare på spørsmål om kristen

holdning til de temaer som en underviser i. Krevs det kristen kunnskap og innsikt av ikke-teologiske lærere?

I teologiske fag har jeg vanskelig for å forstå at MF kan ansette lærere som ikke fastholder at ekteskapet er en offentlig-rettslig ordning av forholdet mellom én kvinne og én mann. Et ekteskapsyn som ser bort fra kjønnsdifferensieringen, lar seg etter mitt skjønn ikke forene med Jesu undervisning om ekteskapet i Matt 19. Har styret bagatellisert spørsmålet om hvordan en lærer i teologi ser på ekteskapet, i sin ansettelsespraksis?

4. ÅPENBARING OG FORNUFT

Det ville bli for omfattende å skulle gi en oversikt over alle de teologiske temaene som dukket opp i MF-debatten. Jeg innskrenker meg derfor til to spørsmål. Det første kan formuleres slik:

Kan vitenskapelig teologi godta premisser som baserer seg på at Gud har åpenbart seg i historien?

Det var mange som merket seg Gunnar Breiviks innlegg i *Vårt Land* 27. august 2014 under overskriften "Akademisk frihet – og Guds åpenbaring". Breivik har inntil nylig sittet åtte år i MFs styre. I sitt innlegg argumenterte han positivt for "forskernes frihet og forskningens frihet" som "umistelige goder", også innen teologien. Like fullt påpekte han at dersom åpenbaring er skjedd, kan ikke de nytestamentlige skrifter bare være menneskers søken etter Gud. Det må også komme fram at Gud ved sin egen åpenbaring "har opplyst Jesus og de første vitnene". "Da fortjener dette vitnesbyrdet å bli tatt på et helt annet alvor enn hva enkelte av dagens forskere mener er tidsmessig korrekt og fornuftsmessig akseptabel kristen tro," skrev Breivik. Han sa ikke hvilke forskere han hadde i tankene, men siden hans innlegg var et bidrag til MF-debatten, er det rimelig å anta at han siktet til enkelte av forskerne her på huset.

Det kan være grunn til å spørre: Har Breivik rett i at enkelte av dagens forskere først og fremst er opptatt av å fremstille en "tidsmessig korrekt og fornuftsmessig akseptabel kristen tro"? Er spørsmålet om åpenbaringens egenart og autori-

tet virkelig blitt neglisjert blant enkelte av forskerne på MF? Jeg kan ikke se at MFs ledelse har svart på Breiviks anklage. Det er en utfordring som ikke bør bli hengende i luften.

Per Lønning har pekt på at fakultetet er opp-tatt av ”å kjæle for det som er ’in’ i tiden”. Også andre har kritisert lærere ved fakultetet for å tilpasse seg tidsånden og tolke troens innhold og liv i lys av den aktuelle stemningen i kultur og samfunn, som fortsatt er preget av individualismen og subjektiviteten i postmodernismen.

I dagens teologi legges det gjerne stor vekt på *kontekstualisering* både historisk og systematisk. Det er berettiget, men krever samtidig skjerpet kritisk holdning til egne forutsetninger. Den måten som fornuft og erfaring brukes på, spesielt i tilretteleggelsen av hva som hevdes å være *et gode for mennesker i dag*, stiller en innfor en rekke verdivalg og prioriteringer. Men underkastes disse medbrakte forutsetninger den samme vitenskapelige kritikk som når en skal frigjøre seg fra tidligere generasjoners teologiske tradisjoner? Vi kan ikke – i vitenskapens navn – lukke øynene for at vi selv er preget av en kontekst. Men av og til synes jeg enkelte av lærerne på huset ikke er selvkritiske nok!

Etter mitt skjønn bør vi ikke være for raske til å legge bort John Nomes arbeid med å tilrettelegge *teologiens forutsetninger*. Han hevdet at all verdibasert tenkning baserer seg på visse trosposisjoner, som han kalte *aksiomer*. I det lå det ikke at aksiomene skulle unndras enhver kritisk vurdering. Men han ville at en i forskning og undervisning skulle skjerpe oppmerksomheten mot de *forutinntatte trosposisjoner* som virker inn på spørsmålsstillinger og løsningsforsøk. Å gå ut fra et såkalt vitenskapelig livssyn er det rene nonsens, kunne Nome si.

Teologien er et fag som krever at en på visse felter må ta stilling til *trospostulater* som sprenger rammen for det som kan begrunnes vitenskapelig. MF ville svikte sin oppgave om systematisk og praktisk teologi begrenset seg til historisk og analytisk teologi og overlot til kirken å ta stilling til sentrale *sannhetsspørsmål*. Som presteskole kan ikke fakultetet nøye seg med å

spille sannhetsspørsmålene over til kirken.

Vi kan for eksempel ikke vitenskapelig bevise at Gud er til, og at han har skapt universet, heller ikke at Jesus fra Nasaret var og er Guds Sønn, og at det var Gud som reiste Jesus opp fra de døde. Hvis jeg drister meg til å påstå at det er sant at ”det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv” (2 Kor 5,17), har jeg gitt uttrykk for et trosstandpunkt som etter sitt innhold ligger utenfor vitenskapens kompetanseområde. Men jeg har vanskelig for å være med på at det er uakseptabelt å hevde dette standpunkt ved en vitenskapelig institusjon, så sant en på grundig og ordentlig vis kan redegjøre for premisene for slike påstander, og for hvordan de brukes.

5. SKRIFT OG BEKJENNELSE

Det andre spørsmålet som jeg vil ta opp, handler om forståelsen av § 1 i MFs grunnregler:

Hvilken betydning har det for forskerne på MF at fakultetet ”baserer sin virksomhet på Den Hellige Skrift og Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse”?

På MF er det full forståelse for at forskning er en selvstendig og uavhengig aktivitet som ikke skal styres av resultatorientert innblanding av instanser utenfra, enten det nå måtte være politiske myndigheter, eiere, arbeidsgivere eller enøydte fagmiljøer. Men hva betyr dette for en institusjon som har et bestemt læregrunnlag og et kirkelig formål?

I artikkelen ”Forskningsfrihet – sett fra forskerens side” i *Luthersk Kirketidende* 16/2014 skriver forskningsdekan Jan-Olav Henriksen at § 1 i MFs grunnregler krever ”en helt annen lesning i dag enn da den ble formulert i 1907”. I artikkelen vises det for det første til akkrediteringen som vitenskapelig høyskole, og for det andre til ”den hermeneutiske vending i teologien”. Det er en begrunnelse som innbyr til spørsmål: Hva betyr det? Har basisparagrafen utspilt sin rolle for forskningen og undervisningen på MF? Er det slik å forstå at det for kritisk teologi ”ikke finnes noe som helst absolutt sikkert grunnlag for de posisjoner som fremsettes med krav om gyldighet”?

Det behøver ikke å være noen motsetning mel-

lom kritisk teologi og en grunnleggende forpliktelse på Skrift og bekjennelse, så lenge en ikke absolutterer ett bestemt skriftsyn og unndrar bekjennelsen kritisk etterprøving. Det har heller ikke vært MFs holdning. Derfor stusser jeg og spør: Hvis fakultetets ledelse i dag mener at Grunnreglens § 1 krever en helt annen lesning i dag enn da det ble til, spør jeg: Hvordan er den nye lesning av MFs basisparagraf å forstå? Dette er et spørsmål som burde besvares. Jeg er neppe den eneste som venter på et svar.

Da jeg begynte å studere teologi i annen halvdel av 1950-tallet, hørte jeg gang på gang at å nærme seg Skriften i lys av de evangelisk-lutherske bekjennelsesskrifter var en bedre innfallsvinkel enn å la seg styre av de nyeste skoleretninger i teologien og av moderne interesser i kultur og samfunn. Hverken brødrene Seierstad eller brødrene Aalen ville med det si at vi skulle forholde oss ukritisk til bekjennelsen. Den var og er underordnet Skriften og er derfor kontinuerlig utsatt for kritisk etterprøving, sa de. Jeg sier ikke at vi skal nøye oss med repetere hva denne generasjonen av MF-lærere ga som råd til studentene. Men jeg er ikke i tvil om at vi kan og bør skjerpe blikket for de mer eller mindre ureflekterte føringer som enkelte teologer i dag henter fra den postmodernistiske kultur.

6. TIL SLUTT

Hvorfor er ikke MF i dag til å kjenne igjen? Svaret er avhengig av hvilken periode i fakultetets liv vi sammenlikner oss med. Hvis en idealiserer Hallesby-perioden og lar den definere MF-tradisjonen, er det naturligvis vanskelig å kjenne seg igjen på MF i dag. Det samme kan også sies om vi sammenlikner dagens MF med Carl Fr.

Wisløffs og Leiv Aalens periode. Vi øyner også en betydelig forskjell mellom de nåværende forhold ved fakultetet og situasjonen den gang styret – mot flertallet av professorene – sa nei til å ansette Per Lønning. Den gang, i 1976, var det styrets nei til kvinnelige prester som lå i bunnen. For meg og mange andre var styrets nei en avgjørelse vi beklager. I forhold til det som skjedde den gang, er det godt at fakultetet knapt er til å kjenne igjen.

Et universitet eller en vitenskapelig høyskole som vil tjene kirken, vil måtte være *i bevegelse* – fordi nye studentgenerasjoner stiller en del andre spørsmål enn generasjonene før. Kontinuerlig diskusjon om vitenskapelige metoder er og bør være en forpliktelse for enhver sannhetssøkende institusjon. Samtidig er MF gjenkjennelig ved sin tydelige vilje til seriøst teologisk arbeid og i omsorgen for studentenes åndelige modning og utvikling. Gjennom gudstjenestelivet og sjelesørgeriske samtaler skapes det et godt kristelig miljø på fakultetet. På dette feltet gjør studentprestene – en kvinne og en mann – et godt og viktig arbeid.

Jeg ser mange fordeler ved *utvidet fagkrets, ny organisasjonsstruktur og større økumenisk åpenhet*. Men jeg kan ikke være med på å bagatellisere betydningen av *fakultetets basisparagraf* for forskning og undervisning. Hva betyr det *i dag* at MF baserer sin virksomhet på Skrift og bekjennelse? Når det hevdes at § 1 i Grunnreglene krever ”en helt annen lesning i dag enn da den ble formulert i 1907”, blir jeg usikker. Det er en uttalelse som fakultetets ledelse må kunne gi et svar på. Det er viktig for MF. Og det er viktig for vår kirke.

SORG UTEN BLOMSTER

AV TOR JOHAN S. GREVBO
T.GREVBO@GMAIL.COM

Jeg er inne i en sorgprosess som jeg aldri har sett omtalt i faglig sammenheng. Den består i å ta avskjed med kasser på kasser av kjære bøker.

Hadde enda noen villet overta dem og fått faglig glede av dem! Men til tross for en rekke forespørsler, og ikke helt få teologer i den nærmeste familie som dog har overtatt noe, har jeg måttet svelge at ca. 70 hyllemeter med norsk og internasjonal faglitteratur nylig er gått til kremering på den lokale søppelplass.

Jeg er ikke den eneste som opplever denne type avskjed og sorg som det absolutt ikke sendes blomster til, selv om den selvsagt varierer sterkt – som all sorg – ut fra vekslende omstendigheter.

VARIERT SAMLING.

Selv begynte jeg forsiktig med å bygge opp et gammeltestamentlig bibliotek på 60-tallet, og siden har den praktiske teologi vært min lidenskapelige teologiske interesse. Bortsett fra i perioder hvor vi knapt hadde råd til middag hver dag, har jeg årlig brukt tusenvis av kroner på faglitteratur – ikke alltid i full åpenhet overfor resten av familien.

Når boksamlingen ble så stor, skyldes det blant annet at norske biblioteker sjelden har vært helt oppdaterte internasjonalt, og at jeg har hatt en dyp sanselig glede i eie bøker, lukte trykksverte og gjøre mine høyst personlige antegninger i marginen. Viktigst var imidlertid ønsket om å være en praktisk teolog av den gamle skole, som følger med på bredden av hele fagfeltet og en rekke tilgrensende områder av teologisk og allmenn karakter. Håpet var å kunne tjene kirkeliv og prestetjeneste gjennom et slikt overblikk.

Dessuten har jeg hatt boklige spesialinteresser blant annet knyttet til stat og kirke, norsk kirkekamp under siste verdenskrig, kirkerett, kirkene i øst, konfesjonskunnskap, Israel og jødedommens historie, spiritualitet, tro og helse, religionspsykologi, kirkehistorie i gammel og ny tid, samt en rekke litt sære filosofiske og systematisk-teologiske emner, alt innbakt i gleden over kunst og kultur. Mitt assorterte prestebibliotek har selvsagt også inneholdt mye mer i teologisjangeren enn bare ren faglitteratur.

Det har heller ikke akkurat slanket bokhyllene at jeg har sett på lesing av skjønnlitteratur som en viktig øvelse i å holde sinnet mykt, og at jeg til og med har kjent det som en etisk forpliktelse å kjøpe så å si all relevant norsk faglitteratur så kollegaer fortsatt kan utgi nokså ”smale” bøker på etablerte forlag.

Vel har jeg vært en fagboklesker med noe over gjennomsnittlig glød, selv for min generasjon av teologer. Men tilbud om gratis overtagelse trengte vel likevel ikke generelt å bli møtt med større oppgitthet enn begeistring – noen ganger akkompagnert av en uuttalt antydning: Bortkastet tid og interesse! Slike opplevelser har ikke akkurat lettet sorgprosessen, og jeg har stadig måttet reise til Danmark for å finne likesinnede og få trøst.

DIAGNOSE.

Noen har kanskje allerede etter disse få linjer begynt å vurdere alvorlige diagnoser, og dessuten tenkt at jeg kan ha bygget opp en bokmur mellom meg og medmennesker. La meg derfor parere med å si at hvis alt det særegne jeg møter i sjelesorgen, skulle sykeliggjøres på en slik måte,

var det ikke lett å bli betraktet som et sunt menneske uten å ha tilbakelagt ”hele den mørke norske A4-tunnellen” (sitat Jonas Fjeld) med perfekt tilpasning på den andre siden.

For meg har det aldri heller vært noen motsetning mellom å møte ”skriftlige dokumenter” og ”levende menneskelige dokumenter”. Tvert imot er jeg sikker på at møtet med et bredt utvalg av førstnevnte kategori har styrket romsligheten og forståelsen overfor sistnevnte. Det ligger faktisk en ofte oversett form for ydmykhet i å slippe andres tanker tett inn på livet, om det så skjer via papir.

Når jeg leser fagbøker, møter jeg uunngåelig personer som jeg prøver å leve meg inn i – forfatterne selv og dem de samtaler med. Mange av disse har jeg også blitt kjent med i levende live. Noen ganger synes jeg forfatterskapet var mer givende enn den personlige kontakt, andre ganger omvendt. Men det var ikke nødvendigvis når jeg var mest begeistret, at jeg lærte mest.

Det har helst vært når bøkene – ofte under kamp – har gitt meg et nyttig ståsted utenfor den stadig skiftende kompakte majoritet i kirke og samfunn. I samme landskap har jeg også blitt

rammet av en ubehagelig hellig uro med tanke på alle dem som i disse dager forlater kristendommen i vårt land uten å ha møtt den i en rimelig god årgang.

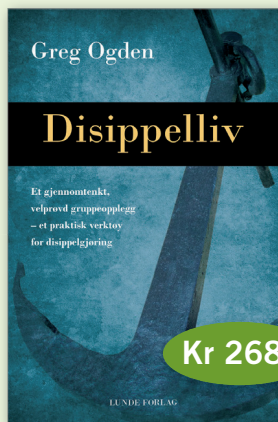
TAKK OG FARVEL.

Denne korte minnetalen har kanskje bidratt noe til det minnetaler skal, nemlig å si takk for følget samtidig som man bærer det beste med seg videre.

Nå blir jo veien videre stadig kortere for min del, og forløper dessuten mye raskere nå enn da jeg holdt mine første preker og forelesninger, eller hadde mine tidligste og meget usikre sjelesørgeriske samtaler. Gleden over å motta en nyfødt bok eller å holde en gammel og gedigen i hånden for første gang, bærer jeg likevel trassig med meg.

Skjønt nå som de ligger i dypet av flere containere, dekket med mye annet brennbart materiale, kan jeg ikke annet enn samtidig å si med min mor: ”Det å kaste minnerike ting, er ikke lett. Det er som om noe av fortiden forsvinner. Og hva har vi å erstatte den med?”

AKTUELT

Kr 268,-

Greg Ogden **DISIPPELLIV**

Ingen blir født som disippel. Disippel blir man gjort til. Som Jesus sa: «Gå og gjør ... disipler!» Men hvordan?

Ogden anbefaler disippelgrupper på 3–4 personer, og boka hans dekker et innholdsmessig kjernepensum over 25 kapitler om det nye livet i Jesus. Livspraksis og solid teologi går hånd i hånd.

«Endelig er denne glimrende boka tilgjengelig på norsk!»

Tor Erling Fagermoen, generalsekretær i NKSS

**BOKEN KJØPER DU I DIN LOKALE BOKHANDEL
ELLER PÅ WWW.LUNDEFORLAG.NO**

LENGE LEVE SALMEN!

PRESSEMELDING FRA
NORSK HYMNOLOGISK FORENING

Maratonsendingen "Salmeboken minutt for minutt" på NRK-TV ble en større feiring av salmen enn mange hadde trodd. Flere opplevde gjennom sendingen at de har et forhold til salmer som de ikke tenker på til daglig. Norsk hymnologisk forening gleder seg stort over den økte salmeinteressen som ikke minst TV-sendingen førte til. Foreningen formål er blant annet å øke forståelsen for salmen som litterær og musikalisk kunstform, og fremme bruken av salmen i gudstjenestelivet og andre sammenhenger.

Derfor arrangerer foreningen et salmeseminar som er åpent både for medlemmer og alle andre salmeinteresserte, i forbindelse med sin årlige generalforsamling. I år skjer dette i Bøler kirke torsdag 11. juni. "Lenge leve salmen!" er tema både for salmeseminar og etterfølgende salmekveld.

Den svenske presten, forfatteren og komponisten **Per Harling** vil ta seminardeltakerne med på en salmereise med Norsk Salmebok som reiseguide. "Jorden rundt på 80 minutter" vil være en presentasjon av salmer fra alle verdensdeler. Harling har oversatt en rekke sanger fra den verdensvide kirke og vært sentral i salme- og gudstjenesteutvalg ved flere større kirkelige konferanser, blant annet i regi av Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund. I Sverige er han en ettertraktet foredragsholder, trubadur og sang- og salmeformidler. Han har

også besøkt Norge flere ganger.

Kantor **Beate Strømme Fevang** har bygget opp en jentekorvirksomhet i Bragernes kirke i Drammen med ca. 100 medlemmer fordelt på flere kor. Korene synger regelmessig på gudstjenester. Fevang som også har vært med i Ung Kirkesangs sentralstyre, vil dele av sine erfaringer når det gjelder formidling av salmer til barn og unge.

Hildur Gryt er organist i Skjerstad og Misvær menighet i Bodø domprosti. Hun har gjennom mange år vært primus motor for salmekvelder i sine lokale kirker. Siden salmekveldene startet opp, har hun arrangert mer enn 150 av dem sammen med sine lokale medarbeidere. På salmeseminaret i Bøler kirke vil hun formidle sine erfaringer med salmekvelder som menighetsbyggende tiltak. Hun vil også lede salmekvelden som avslutter salmeseminaret. Denne junidagen i Bøler kirke blir en dag spekket med salmesang og deling av salmeerfaringer. Lenge leve salmen!

For mer informasjon, kontakt:

Sindre Skeie

– leder i NHF

(sindre.skeie@gmail.com Mobil: 95 12 39 78)

Sindre Eide

– nestleder i NHF

(sindreide60@gmail.com Mobil: 95 93 44 65)

MÅNEDENS SALME

MAI 2015

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE

ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

GUD SKAPTE LYSET OG LIVET OG MEG (N13 243)

T: VIDAR KRISTENSEN 2003

M: PER AAMODT TVEIT 2003

For den som leter etter trosbekjennessalmer, er det naturlig å slå opp på ”Treenighetssøndag” i Norsk salmebok 2013. Her finnes et variert utvalg av salmer som på forskjellige måter belyser treenighetens mysterium. En av dem er ”Gud skapte lyset og livet og meg”. Den ble skrevet på bestilling fra Tunsberg bispedømme da Trosopp-læringsreformen startet opp i 2003. Biskop Laila Riksaasen Dahl og hennes medarbeidere ønsket en ny salme som var bygd over de tre trosartiklene, og som kunne brukes i trosopp-læringen. Den spredde seg raskt fra bispedømme til bispedømme og var allerede godt innsunget da den kom med i den nye salmeboken.

Salmen har tekst av Vidar Kristensen og melodi av Per Aamodt Tveit. Og det merkes at disse to har samarbeidet om den. Den sangbare melodien betoner og understreker teksten på en god måte. Melodien får et naturlig løft når bekjennelsen uttrykkes, i refrenget som gjentas etter hvert av de tre versene: *Jeg tror på Gud Fader, Jeg tror på Guds Sønn, / jeg tror på Den hellige ånd. / Så hellig, allmechtig, så god imot meg, / treenige Gud, jeg vil lovsynge deg.*

Bugården kirke i Sandefjord er en arbeidskirke som er kjent for sin store og allsidige musikalske virksomhet. En nøkkelperson var Per Aamodt Tveit som startet som dirigent for Bugården menighetskor i 1985. I årene etter fortsatte han som menighetens organist og kreative musikkmedarbeider. Svært mange av tekstene han har satt melodi til, ble tatt i bruk i menighetens guds-

tjenester. Bugården menighet ønsket seg en ny salme som hadde i seg trosbekjennelsens viktigste elementer, til bruk i familiegudstjenester, og bestillingssalmen fra bispedømmet kom som bestilt også for dem. Salmen ”Gud skapte lyset og livet og meg” ble presentert på en familiegudstjeneste søndag før pinse 2003.

Salmen formidler trosbekjennelsens kjerneinnhold i et enkelt og nært språk. Et særpreg er understrekingen av Guds omsorg i tilknytning til første trosartikkel (1. vers): *Han vil meg det beste, han kjenner min vei / hver natt og hver morgen, hver dag og hver kveld.* Også det andre og tredje verset har lignende personlige refleksjoner knyttet til formidlingen av trosbekjennelsens innhold. I det tredje verset sies dette slik: *Den hellige Ånd gir meg trygghet og fred, / vi svarer med tillit og lovsang og bønn.*

Trosbekjennelsen er en lovprisning av den tree-nige Gud. Det er ingen eksamen i rettroenhet for den enkelte kirkegjenger. Når vi er sammen om trosbekjennelsen, enten ved å fremsi den, synge den eller ved å synge en trosbekjennessalme, bærer vi på en måte hverandres tro. Så blir det ikke snakk om den enkeltes lille tro, men hele kirkens store tro!

I år faller Treenighetssøndag på mai måneds aller siste dag. Men det er ingen grunn til å vente til da med å synge denne månedens salme. Både denne og alle de andre salmene i salmebok-avsnittet ”Treenighetssøndag” er til å bruke om og om igjen gjennom hele kirkeåret.

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

SØNDAGSTEKSTEN

ASTRID SÆTRANG MORVIK - SJUR ISAKSEN - EGIL MORLAND

PINSEDAG - 2. PINSEDAG TREEININGSSUNDAG

PINSEDAG

24. MAI 2015

Prekentekest: Joh 14,15–21

Lesetekster: 1 Mos 1,1–5 / Apg 2,1–11 eller 1 Kor 12,12–13

Fortellingstekst: Apg 2,1–18

Liturgisk farge: Rød

TIL DAGEN:

PINSEN, PÅSKENS FULLBYRDELSE

Pinsedagens evangelietekst er rammet inn av ord om å elske og å holde bud. Hva har pinsehøytid med lydighet mot lov og bud å gjøre? Er ikke Ånden det diametralt motsatte av lovbud? Jfr. 2 Kor 3,6: "Bokstaven slår i hjel, men Ånden gjør levende." Eller er nettopp pinsehøytiden selve fullendelsen av loven? Peter Halldorf skriver i sin bok *Hellig år*, at pinsen er påskens fullbyrdelse. Han minner om at jødene feirer pinsen, forsommerens innhøstningsfest, til minne om Sinai-åpenbaringen da folket fikk ta imot *Toraen*. Det skjedde sju uker etter påske. Navnet *shavvot*,

flertallsformen av ordet for uke, henspiller på de sju ukene siden påske. Ordet pinse kommer av det greske *pentekosté*, den femtiende dagen etter påske. Både på hebraisk og gresk henspiller altså navnet på tidsperioden mellom påske og pinse. Påskens mål er pinsen, fordi løftet som ble oppfylt ved Sinai, var det Gud hadde gitt Moses om at israelittene skulle få feire høytid sammen som folk og inngå en pakt med Herren. Pinsen ble dermed den årlige høytiden da man bekreftet og fornyet paktens. Tegnene som fulgte med lov-åpenbaringen på Sinai, er også de samme som fulgte da Ånden kom over disiplene på pinsedag: Torden, lynglimt og røyk nevnes i 2 Mos 19, og i Apg 2 hører vi om lyden som av sterk vind og tunger som av ild. Pinsedag i Jerusalem besegler den nye paktens som profetene hadde snakket om: "Se, dager skal komme, sier Herren, da jeg slutter en ny pakt med Israels hus og Judas hus... Jeg legger min lov i deres sinn og skriver den i deres hjerter," (Jer 31,31-33) og Esekiel profeterer: "Jeg gir dem et annet hjerte, og en ny ånd gir jeg inni dem... slik at de kan følge mine forskrifter, holde fast ved mine lover og leve etter dem." (Esek 11,19-20) "Når den Gud som talte i torden og ild på Sinai, lar sin ild tennes i disiplenes hjerter til susingen av en kraftig vind, har loven fått sin oppfyllelse," konkluderer Halldorf (*Hellig år*, s 174-177, Luther Forlag 2012).

Til tross for denne tydelige sammenhengen

mellom Sinai-åpenbaringen og åndsåpen i Jerusalem, leser vi ikke tekster om loven, hverken fra 2 Mos 19 eller fra profetene, på pinsedag. Vår tekstbok har lagt an et annet perspektiv. I tekstrekke II er den eneste linken mellom tekstene at Ånden omtales i dem alle. Både i rekke I og II er GT-teksten hentet fra skapelsesfortellingene. Ånden som medvirker ved skapelsen og gir liv, er tydeligvis poenget. I alle rekker er Apg 2 og pinsedagens åndsåp lesetekst, men i alle tre rekker er det mulig å lese en alternativ tekst av Paulus. I rekke II finner vi Paulus' undervisning om Åndens gaver i 1 Kor 12. Jeg vil uansett anbefale å lese teksten fra Apg 2, alternativt fortellerteksten fra samme kapittel. Det er på sin plass at pinsehendelsen beskrives på pinsedag!

Salmer for dagen finner vi i salmebokens kapittel om Pinse og om Den hellige ånd og Kirken og det kristne fellesskap.

TIL TEKSTEN:

DERSOM DERE ELSKER MEG

Evangelieteksten er det Johannes som står for i alle tre tekstrekker. Som vi har sett; teksten begynner og slutter med å beskrive sammenhengen mellom det å elske Jesus og det å holde hans bud. Den samme sammenhengen gjentas fire ganger mellom 14,15 og 15,16. Jesu tale til disiplene er svært personlig. Han lar dem forstå hvor spesielle de er for ham, og hvor eksklusivt han behandler nettopp dem. Rammene for talen er det nære fellesskapet med disse vennene som har fulgt ham tett, og som han kjenner så godt. Men Judas skal snart forråde ham (13,27), Peter skal svikte ham (13,38), Tomas stiller som vanlig kritiske spørsmål (14,5), og Filip har enda ikke forstått hvem Jesus er (14,8). Likevel: Disse svikefulle, ufullkomne vennene vil Jesus gi livet sitt for, for slik er den fullkomne kjærlighet.

Vår tekst befinner seg i Jesu tale til disiplene etter fotvaskingen og måltidet på Skjærtorsdag. *Innholdet* i budene som Jesus omtaler som "mine", nevnes ikke direkte i vår perikope, men både i 13, 34, i 15,12 og 15,17 sier Jesus (med små variasjoner): *Dette er mitt bud: Elsk hverandre!* I de neste versene (16–20) utfolder Jesus sammenhengen mellom seg selv, Far og tals-

mannen/sannhetens Ånd. Samtidig fastholder han den samme polariseringen mellom verden og seg selv, som også er det store poenget i prologen, kapittel 1,10–11: *Verden kjente ham ikke, hans egne tok ikke imot ham.* Når Jesus forbereder disiplene på at han skal dø (v 19), er trøsten at de skal få se ham igjen. *Verden* skal imidlertid ikke se ham. Evangelisten Johannes er gjennom hele evangeliet opptatt av å skille mellom lys og mørke, de troende og verden. Sannsynligvis er dette hans forklaringsmodell for det han i sin egen tid erfarte som kirkens og de troendes kår i verden: Troen på Jesus skaper motstand og polarisering. Kirken er forent med Jesus, men verden kjenner ham ikke. (C. K. Barrett, *The Gospel according to St John*, s 464.) Å ta imot Jesus gir imidlertid status som Guds barn (1,12). Valget for den enkelte står mellom det å være intimt forbundet med Jesus, som et barn med sine foreldre, eller å velge side med resten av verden.

Den dagen (v 20) er et eskatologisk uttrykk. Her peker det imidlertid tilbake på *Jeg kommer til dere* (v 18). Denne *gjenkomsten* etter oppstandelsen, eventuelt *tilbakekomsten* gjennom Ånden, uttrykker også den fremtidige tilstanden til de kristne og kirken: Jesus kommer til oss, og *den dagen* skal den fulle sammenhengen gå opp for oss; at Jesus og Far er ett, og at den samme enhet rår mellom Jesus og dem som elsker ham.

Det er i dette perspektivet vi må forstå ordene om å elske Jesus og å holde hans bud (v 21): Den som er så intimt forbundet som Jesus er med sin Far, og som disiplene er med Jesus, vil identifisere seg med det som er Fars vilje. Som kristen er man blitt innlemmet i den gjensidige kjærlighet mellom Faderen og Sønnen. (Barrett, s 465.) Å være lydige mot Jesu bud er tegnet på hva det vil si å være Jesu disippel, og hva det vil si å være kirke i dag.

TIL PREKENEN:

Å VÆRE KIRKE I DAG

Teksten og konteksten leder fram til en preken som kan sammenfattes i tre ord: Tradisjon – Fornyelse – Fullendelse.

Tradisjonen omkring pinsehøytiden, som alt-

så strekker seg like tilbake til åpenbaringen av Toraen på Sinai, gir perspektiver til vår egen pinsefeiring og forståelse av hva det vil si å være kirke i dag. (Skal vi trekke linjene helt tilbake til skapelsen og teksten fra 1 Mos 1,1–5, kan vi prøve oss på en (kreativ) tolkning: Det første Gud gjorde, var å skape lys og skille lys og mørke. Hvis man forstår lys og mørke som metaforer for ondt og godt, rett og galt, ønsket Gud fra første stund å hjelpe sin skapning til et ordnet liv.) Gjennom hele frelseshistorien – og med høydepunkt i Sinai-hendelsen – har Gud kommet sin skapning i møte med lys og lov; for å skape orden og gode livsvilkår for oss. Like fullt vitner bibelhistorien om menneskenes svik og motstand og mangel på forståelse for Guds kjærlighet. Som sådan eksemplifiserer disippelflokken de ulike holdningene til Jesus, den gang som nå (se over). Å være kirke i dag er å være seg bevisst at vi fortsatt står i et motseningsfullt forhold til Gud: Han vil feire høytid med oss, men vi skjønner knapt hva vi er med på. Verden omkring skjønner det enda mindre.

Men Jesus trasser vår menneskelige tilkorkommenhet og møter oss med en ny lovtolkning og med en radikal **fornyle** av Guds kjærlighets-erklæring til oss. Alt sammenfattes i budet: Slik jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre! Den nye pakt besegles når han ofrer seg selv for å frelse sin skapning.

Fullendelsen av pakten som ble inngått under påskehøytiden, skjer når Guds folk feirer høytid med Gud. Det skjer i det intime samspillet mellom Faderen, Sønnen og oss som disipler når vi blir ett med hverandre og med Jesus Kristus i nattverdfellesskapet. Gud viser sin kjærlighet til oss, og vi inkluderer hverandre i fellesskapet. Det skjer også når Guds vilje blir vår vilje, og vi elsker hverandre på samme praktiske måte som Jesus da han vasket disiplenes føtter. Jesus ga sitt liv, men krever ikke vårt. Det han ber om er vår kjærlighet. Kirken blir synlig i verden i dag når vår kjærlighet vises i tjeneste for hverandre. Da blir det pinse!

ASTRID SÆTRANG MORVIK
SOKNEPREST I ØSTENSTAD
ASTRID.MORVIK@ASKER.KIRKEN.NO

2. PINSEDAG

25. MAI 2015

Prekentekest: Joh 6,44–47

Lesetekster: Jes 44,3–5 / Apg 11,19–26

Liturgisk farge: Rød

”OBNOXIOUS DISCOURSE”

Det sjette kapittel hos Johannes begynner bra, med slutter dårlig. Store under og tilsvarende popularitet snur seg til motstand og avskalling i disippelskaren. Når jeg leser kapitlet i sin helhet, våkner det en kommunikasjonsrådgiver i meg: ”Dette kunne du formulert litt annerledes, Jesus.” For det er faktisk ikke bare jødernes skyld at det utvikler seg stridssamtaler og verbale konfrontasjoner. Jesus eskalerer og tilspisser retorikken ganske godt på egen hånd. I sin johanneskommentar kaller L. W. Countryman dette for ”obnoxious discourse.” Jesus gjør ingenting for at budskapet skal bli mer tiltalene og lettere å svelge, tvert imot.

Det første anstøtet i Joh 6 handler om drøyt språk. Både før og etter vårt tekstavsnitt er *brødet fra himmelen* det sentrale tema. Foranledningen var et brødunder som i seg selv skulle ha potensial til å styrke Jesus stilling. Men når Jesus begynner å tale om brødet i en helt annen betydning og med henvisning til seg selv, oppstår motstanden: ”Jeg er livets brød.” (v 35) Enda verre blir det i etterkant av vårt avsnitt, da gjør han språket så eksplisitt at også disiplene synes det blir for drøyt. ”For min kropp er sann mat, og mitt blod er sann drikk. Den som spiser min kropp og drikker mitt blod, blir i meg og jeg i ham.” (v 55) Reaksjonen er på den ene side frafall (v 66) og på den andre side Peters berømte bekjennelse: ”Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige.” (v 68–69)

FORELDREADOPSJON

Det andre anstøtet i kapitlet handler om farskap. Forestill deg at ditt barn, hvis du har noen, kom til deg en dag og sa: ”Jeg kommer ikke fra deg. Jeg kommer egentlig fra en annen.” Rent umiddelbart vil det være en urimelighet å fornekte sitt opphav, og en mor glemmer ikke sitt barns fødsel. Likevel er det omtrent denne situasjonen som er bakgrunn for de jesusordene vi leser i dagens tekst. Jesus har havnet i et ganske opphetet ordskifte med folk fra hans egne hjemtrakter. De hadde spist av brødet og fiskene oppe i fjellsiden; de hadde fulgt etter ham for å få mer, av både brød og under. Men nå var stemningen i ferd med å snu. Jesu selvbevissthet hadde nådd et nivå de hadde vondt for å akseptere. For når Jesus snakket om sin Far, var det ikke Josef han mente. I tilhørernes ører har han adoptert nye foreldre. For ham selv har det alltid vært slik at båndene til Far var sterkere enn båndene til Josef. Men da blir avstanden fra den Jesus de har vokst opp sammen med, for stor: Er ikke dette Jesus, Josefs sønn? Vi kjenner jo både faren og moren hans! Det får være måte på!

Alt de visste om Jesus, sto i veien for det som var viktigst å vite. All deres fortrolighet med hans familie og oppvekst, sto i veien for en tillitsfull overgivelse til Jesus og hans budskap. De kunne ikke tro. Det hender jeg lurer på om også jeg vet for mye om Jesus, slik at jeg er blitt familiær med han på en måte som hindrer meg i å bli overrasket eller provosert. Vi er jo venner! Men samtidig er han mer annerledes fra meg enn noe annet menneske på jorden. Jeg verken kan eller bør få ham på plass.

Å KOMME TIL JESUS

Å komme til Jesus er alltid en respons på noe, et svar på Guds eget initiativ. Gud leter etter oss før vi leter etter ham. Guds lengsel kommer for vår gudslengsel. Pastoralteologen Eugene Peterson uttrykker det slik: ”Bønn er aldri det første ordet, det er alltid ord nummer to. Gud har det første ordet. Bønn er tilbakemelding; den er ikke primært tiltale (adress), men svar (response). Det å fullt ut erkjenne at vår bønn er noe sekundært, er helt grunnleggende for vårt bønneliv.”

Kanskje kan disse ordene av Jesus leses som et korrektiv til en sterk avgjørelseskristendom. Det er pinsetid, og med rød farge på stolaen er det naturlig at Den hellige ånd får oppmerksomhet i prekenen. I Luthers forklaring til 3. trosartikkel står det fortsatt: ”Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham. Men Den hellige ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg, helliggjort meg og holdt meg fast i den sanne tre.” Omvendelsen er en sammensatt og uforutsigbar prosess med mange individuelle variabler. Kallet til omvendelse er udiskutabelt. Men forut for dette kallet ligger Guds eget initiativ, både i frelseshistoriens avgjørende hendelser og i møtet med meg i dag. Jesus lærer oss at troen aldri kan bli til gjennom sannsynlighetsberegning eller en intellektuell kraftanstrengelse. Det er bare Far i himmelen som kan skape tro. Den eneste vei ut av vantrø og distansert skepsis er å bli dratt inn i troen av Herren selv. Det er denne handlingen fra Guds side Jesus understreker. Hva da med dem som murret? Hva da med dem iblant oss, som ikke er blitt trukket inn i troens verden? Jeg har ingen enkle svar på det spørsmålet; jeg skulle ønske de fantes. Men jeg vet at Gud er intenst og travelt opptatt med å kalle mennesker til fellesskap med seg akkurat i dette øyeblikk. Det er derfor vi er kirke; det er derfor vi er salt og lys i verden; det er derfor jeg skriver disse linjene.

TEKST OG BUDSKAP

I v 44 er det tre verb som påkaller oppmerksomheten:

Komme til meg – *eltheiv* (av *erkjomai*). Uttrykket er formulert negativt i v 44: ”Ingen kan komme til meg uten at...” og positivt i v 45: ”Den som hører på Far og lærer av ham, kommer til meg.” I begge tilfeller betoner Jesus at det finnes forutgående forutsetninger for at et menneske kan komme til ham.

Drar ham – *helkyå*. I bokstavelig betydning brukes dette verbet om å dra eller trekke noe etter seg eller til seg. Det samme ordet brukes i Johannesevangeliet både om å trekke sverd (Joh 18,10) og om å dra inn en fiskenot (21,6). I over-

ført betydning kan det bety at det ikke er troens subjekt, den troende, som er den mest aktive når troen skapes. Det er troens objekt, Far i himmelen, som selv drar oss inn i sitt fellesskap.

Reise ham opp – *anastēsā* (av *anistemi*). Den oppreisning som skal bli dem til del, som er dradd til ham, omtales av evangelisten med samme ord som Jesu oppstandelse. Og i v 17 kobles denne oppreisningen til *det evige liv*.

PREKENSKISSE

- Å bli dradd til Gud
- Å komme til Gud
- Å bli oppreist av Gud

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

TREEININGSSUNDAG

31. MAI 2015

Preiketekst: Luk 10,21–24

Lesetekstar: 1 Mos 18,1–8 / Rom 11,33–36

Farge: Grøn

Salme: Gud skapte lyset og livet og meg (243)

NÅR TRE ER EINIGE Innsteg til dagen

I mi studietid treffe vi ofte på uttrykket ”genitivsteologi”. Det skuldast kanskje at mykje – ja, det viktigaste – av det vi las, var på tysk, eit språk

som kraftfullt får fram poenget. Det var håps-teologien – Theologie der Hoffnung – og oppstodeteologien, mellom anna. I dag ville det kanskje vera mulig å finna ein samnemnar for mykje teologi i ordet kjærleik – Theologie der Liebe.

Poenget med genitiven er at den oppfinnsame skaparen av uttrykket er overtydd om at det kan stå som ein døropnar til heile teologien, til heile Skrifta. Ordet vert brennpunktet som alt anna orienterer seg rundt. Det er det absolutte som gjer alt anna relativt; dvs. som alt anna må finna seg i ha ein relasjon til. Var ikkje Paulus inne på noko slikt i 1 Kor 15?

Det er treeiningssøndag, og derfor desse funderingane. For det slår meg at treeininga (trinitarisk teologi) dei siste tiåra eller sånn også har fått ein slik genitivsfunksjon. Dermed skjer det som alltid før eller seinare skjer med motar i teologien: Det som var meint å oppklare (= kaste lys over), endar opp med å tilsløre. Anten det er økologi, frelse eller diakoni: Trua på den treeinige Gud er svaret. Men kva var spørsmålet, og korleis blei det formulert?

Læra om treeininga er, som vi veit, ikkje om-grepsmessig uttrykt i Skrifta. Men Skrifta sitt vitnemål er slik at uttrykket ”vever sammen den kristne kunnskapen om Gud, som skaper, forsoner og helliggjører” (Skjevesland). Omsett til tilbeding kan vi låna Athanasianums ord at vi ”ærar” Gud i treeininga, og treeininga i ein-skapen. Guds vesen er eitt – i Faderen, Sonen og Heilaganden. Vi må ha forståing for at muslimar og Jehovas Vitne har vanskar med å forstå dette som monoteisme. For det kjem ikkje til oss som logikk eller matematikk, men i Skrifta sin eigen vevnad.

Søndagen er både slutt og start. Slutt på det vi kallar festhalvåret, men samtidig starten på festen som ikkje tek slutt. Frå no av lever vi ikkje berre ”etter pinse”, men ”i treeiningstida”.

Til teksten

Tekstavnippet representerer ei lita nøtt for predikanten. Bortsett frå ein heller usynleg eksistens tidlegare, som tilleggstekst på 13. s. e. pinse, er dette ei ny preikeutfordring. Perikopen

har gjerne anten vore knytt til avslutninga av læresveinane sin situasjonsrapport om vellykka evangeliseringsoppdrag eller som innleiing til dis-putten med den lovkunnige – den som endar opp i forteljinga om den miskunnsame samaritanen.

Bege partar vert sette på plass: ”Gled dykk over at namna dykkar er innskrivne i himmelen!” Og: ”Gå du og gjer som han!”

Alle ”personane” i guddommen er med i avsnittet vårt: Jesus jublar i Den heilage ande, og det skjer i ei lovprising av Far. Det skjer ”i same stunda” – her ser vi sambandet til samtalen med læresveinane – og umiddelbart etterpå: ”Då” steig det fram ein lovkunnig.

Kva skjer i mellomtida? Mysteriet vert proklamert, men ikkje forklart: ”Ingen veit kven Sonen er, utan Faderen, og ingen veit kven Faderen er, utan Sonen og den som Sonen vil openberra det for.” Det er johanneisk klang over denne setninga! Det inderlege sambandet mellom Jesus, Anden og Far er openberra for dei umyndige små, men løynt for dei vise og forstandige.

Læresveinane høyrer til den første gruppa, difor er dei sæle.

Den lovkunnige høyrer til den andre gruppa. Jesus takkar beint fram Gud for at innsiktene i mysteriet er løynt for ”vise og forstandige”. Det må ikkje forståast som ei aktiv handling til forherding frå Guds side, men som eit uttrykk for at vegen til innsikt er å stilla seg i mottakaren sin posisjon. Den lovkunnige ville jo nettopp setja Jesus på prøve. Meir effektiv sperre for tru og tilbeding kan vi vel knapt førestilla oss! For tenk etter: Det er ikkje dei slappaste og dovnaste tankar som har tumla med gudsmysteriet opp gjennom tidene. Det er dei skarpaste! Men dei har gjort det i audmykt. I egne augo var dei umyndige, små. Slik er det når ein innser at Gud – og berre han – er større, alltid større.

Ja, kva er ”dette” (v. 21) som Jesus prisar Far for at han har openberra/løynt? Då er vi truleg tilbake til Jesu milde korreks til læresveinane si glede. Den må ikkje vera forankra i åndeleg suksess, men i at namna deira er innskrivne i

himmelen (sjå m.a. Ps 69,29, Fil 4,3 og Op 3,5).

Jesu jubel i Anden er elles eit viktig trekk hos Lukas: Hos Elisabet, Maria, Sakarias, Simeon og hos Jesus sjølv (4, 18). Anden er med. Han støttar, stadfester, opplyser.

Det er noko koreografisk over denne scena. Vi ser Jesus, ikkje bortrykt eller ekstatisk, men likevel teken til sides i ei sterk oppleving. Deretter ”vende han seg til læresveinane”. Vi ser at det skjer. Og han forklarar: Det han jubla over, har dei sett.

Og vi skal sjå! Det er eit adventspreg over denne teksten. Tankane går til Grundtvigs ”Åpnes for Guds morgenskjær skal da øyne mange...”. Lengting i fortida skal møtast av oppfylling i endetida. Det ligg ei dobbel tyding i uttrykket ”sæle dei augo som ser”; det går også på innhaldet i synet: Guds rike er nær.

Treiningslæra skal hjelpe oss til å halde fast på alt det Skrifta lærer oss om Gud – om skaping, forsoning og helging. Det skulle ikkje vera ein teologi styrt av genitivar eller etter vektstang-prinsippet, der delane vert balanserte *mot* kvarandre. Dei skal balansera *med* kvarandre i ei heilskapleg tilbeding – og gjerne ’forståing’: ”Av han og ved han og til han er alle ting” (epistelteksten til dagen).

Det er nok ein vandrehistorie, som likevel ikkje er heilt av vegen. Guten skulle forklare kva treeining var for noko: – Dei er tre, og dei er einige.

Preikemoment

- Kristentrua sin eksklusivitet: Ingen veit kven Faderen er, utan Sonen. CA 5: Ved Ordet og sakramenta som middel vert Anden gitt, som verkar tru i dei som høyrer evangeliet.
- Kristentrua sin inklusivitet (også frå CA 5): ”Så skulle Abrahams velsigning koma til folkeslaga i Kristus Jesus, så vi ved trua skulle få Anden som var lova.” (Gal 3,14)

EGIL MORLAND
FØRSTEAMANUENSIS VED
NLA HØGSKOLEN
EGIL.MORLAND@NLA.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har i møte 8. april foretatt følgende tilsetninger:

- Janne Sukka som sokneprest i Østre Romerike prosti med tjenestested Dalen sokn.
- Jan Petter Johannessen som sokneprest i Sarpsborg prosti med tjenestested Greåker sokn.
- Ingrid B. Melve som kapellan i Sarpsborg prosti med tjenestested Søndre Skjeberg sokn.
- Magne Torbjørnsen som sokneprest i Østre Borgesyssel prosti med tjenestested Askim sokn.
- Solveig Egeland som kulturrådgiver ved Borg bispedømmekontor.

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingene.

STAVANGER BISPEDØME

Tilsetning i Stavanger bispedømme:

Stavanger bispedømmeråd tilsette i sitt møte 18.03.2015 Ivan Fjeld som sokneprest i Jæren prosti med Bore sokn som særskilt arbeidsområde.

Den tilsette har skriftleg bekrefta at han tar imot stillinga.

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>